

HAULIKOV INŠTITÚT

v spolupráci s

Moravsko - slezskou křesťanskou akademiou Brno

združením Životnými cestami Jána Palárika

Vnútoraná pevnosť ako svedectvo tvorené trpezlivosťou a vytrvalosťou

Zborník z domácej vedeckej konferencie
Trnava, 18.júna 2018

Ivona Matúšová pre Haulikov inštitút
Trnava 2018

Elektronická publikácia

ISBN 978-80-89979-07-3

Vedecký výbor:

- prof. Mgr.art. Božidara Turzonovová, Ph. D.
- doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph.D.h.c., EMBA, LL.M, O.C.H. – associate professor

Organizačný výbor:

- PhDr. Beáta Áčová, PhD, MBA, LL.M.
- PhDr. PaedDr. Mgr. Martin Klement, MBA, LL. M.
- Ivona Matúšová, MBA, O.C.H.
- PhDr. PaedDr. Mgr. László Parák, MBA
- PhDr. PaedDr. Mgr. et. Mgr. Ágnes Paráková
- Mgr. Jarmila Šturdíková
- Mgr. Monika Šturdíková
- Mgr. Vladimír Žák

Moderátor konferencie:

- Alojz Matúš

Fotodokumentácia:

- Ľubica Štefunková

Zostavovateľ zborníka:

- doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph.D.h.c., EMBA, LL.M, O.C.H. – associate professor

Recenzent zborníka z konferencie:

- PhDr. Mária Marková, PhD

Technická spolupráca na zborníku:

- Ivona Matúšová, MBA, O.C.H.

Za obsah príspevkov zodpovedajú autori; text neprešiel jazykovou úpravou.

Program konferencie:

Pondelok 18.júna 2018

- ***Privítanie:***

doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph.D.h.c., EMBA,
LL.M., O.C.H. – associate professor : *Osmičkový rok*

- ***Prednášky:***

1. doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph.D.h.c., EMBA,
LL.M., O.C.H. – associate professor – PhDr. Beáta Áčová, PhD,
MBA, LL.M. – PhDr. PaedDr. Mgr. et. Mgr. Ágnes Paráková:
Dobrý príklad vedie k dokonalosti a nasledovaniu

2. PhDr. PaedDr. Mgr. Martin Klement, Ph.D.h.c., MBA,
LL.M.: *Titus Zeman, nový slovenský blahoslavený, oroduj za nás*

3. PhDr. PaedDr. Mgr. László Parák, MBA: *Túžba mladých
po dokonalosti. Vzor a veľkosť bl. Sára Salkaháziovej
pre dnešnú mládež*

- ***Diskusia a záver***

OSMIČKOVÝ ROK

Pavol Zemko

V roku 2018 si pripomíname na Slovensku niekoľko významných výročí, kvôli čomu tento rok nazývame aj *osmičkový rok*.

Ide predovšetkým *v štáte* o historické

- 100.výročie ukončenia Prvej svetovej vojny – 11.novembra 1918 a vzniku Československej republiky – 28.októbra 1918;
- 50.výročie *Pražskej jari* 1968;
- 30.výročie Sviečkovej manifestácie v Bratislave, 25.marca 1988;

ale aj *v Katolíckej cirkvi* o

- 1.150 výročie, čo v Ríme prijal pápež Hadrián II. sv. Cyrila a Metoda s relikviami sv. Klementa – pápeža;
- 80.výročie smrti kňaza a politika Andreja Hlinku – 16.augusta 1938;

- 60.výročie smrti Božieho služobníka Pia XII., 9.októbra 1958 a zvolenie sv. Jána XXIII., 28.októbra 1958;
- 40.výročie smrti bl. Pavla VI., 6.augusta 1978 – zvolenia Božieho služobníka Jána Pavla I., 26.augusta 1978 ako i jeho smrti 28.septembra 1978 a následnej voľby sv. Jána Pavla II. za pápeža Katolíckej cirkvi v roku 16.októbra 1978, ktorý je patrónom a stálou inšpiráciou nášho Haulikovho inštitútu;
- 10.výročie reorganizácie gréckokatolíckych a rímskokatolíckych diecéz na Slovensku – 30.januára a 14.februára 2008;

ako i

- 200.výročie erigovania *mojej* farnosti Kátlovce v roku 1818 a 1819
- 90.výročie narodenia Hany Kostolanskej, 25.apríla 1928
- a či aj 30.výročie *mojej* kňazskej vysviacky 18.júna 1988.

Okrem toho v roku 2018 *aktuálne* nezabudneme na pád neďalekých štyroch veží elektrárne V1 v Jaslovských Bohuniciach ale i zatmenie Mesiaca – 27.júla.

Je veľa toho, čo zažívame a veľa toho, na čo si už len spomíname. To zlé sa z našej historickej pamäte však nedá vymazať, len sa vždy musíme nechať poučiť:

- 1938: Mníchovská dohoda, 30.septembra, 80.výročie;
- 1948: komunistický puč – Víťazný február, 25.februára, 70.výročie.

Historia est magistra vitae!

DOBRÝ PRÍKLAD VEDIE K DOKONALOSTI A NASLEDOVANIU

Pavol Zemko – Beáta Áčová – Ágnes Paráková

O pastoračných smerniciach primeraných každému spoločenstvu – napísal sv. Ján Pavol II. vo svojom apoštolskom liste *Novo millennio ineunte*. Medzi nimi zaujíma primát *svätosť, modlitba počúvanie Božieho slova, ohlasovanie slova, nedeľná sv. omša, sviatosť zmierenia a prvenstvo milosti*. Zachovávanie tohto pastoračného programu určite vzbudí v Cirkvi novú misionársku horlivosť, ktorá zapojí do zodpovednosti všetkých členov Božieho ľudu. Preto je potrebné *každodenné úsilie kresťanských spoločenstiev a skupín, dospelých, rodín, mladých i detí, aby sa nikdy neskrývali ani najradikálnejšie požiadavky evanjeliového posolstva, ba naopak, nech nás v tomto úsilí podporuje a vedie žiarivý vzor toľkých svedkov viery, ktorí vedeli prežívať evanjelium takým alebo onakým spôsobom, často až po najvyššiu obeť krvi. Božie slovo v nich padlo na dobrú pôdu a prinieslo stonásobnú úrodu* (porov. Mt 13, 3. 23).

Podľa upozornenia sv. Jána Pavla II. z *Redemptoris missio* v dnešnej dobe značne pribudlo aténskych areopágov, na ktorých napriek ľudským slabostiam Cirkev neúnavne hlása evanjelium rečou, ktorá je vhodná a zrozumiteľná pre toto prostredie. „*Je to kresťanská cesta stretnutia s Bohom modlitbou, askézou, objavením zmyslu života. Aj to treba na areopágu ohlasovať.*“ Ján Pavol II. takéto ohlasovanie nazýva termínom *nová evanjelizácia*. „*Beda mi, keby som evanjelium nehlásal (1 Kor 9, 16). Tento výraz Pavla z Tarzu mal svoju platnosť vo všetkých epochách dejín Cirkvi. Jednou z najväčších udalostí v dejinách evanjelizácie bola nepochybne misia dvoch bratov zo Solúna, svätého Cyrila a Metoda.*“ Oni sa dobre postarali o to, aby spoznali vnútorný svet tých, ktorým chceli hlásať Božie slovo známymi obrazmi a pojмами. Správne v slovanskom jazyku svojim

poslucháčom vštepovali biblické poznatky a grécke filozofické pojmy v kontexte dejinných skúseností a myšlienok. Sv. Cyril a sv. Metod, podľa sv. Jána Pavla II., podstúpili námahu, ktorá je *„naozaj hodna misionárskeho ducha, totiž naučiť sa jazyk nových národov a preniknúť do ich mentality, keď im mali priniesť vieru; rovnako príkladná bola aj rozhodnosť, s akou sa prispôsobili požiadavkám a prijali za svoje očakávania slovanských národov. Veľkodušná voľba stotožniť sa s ich životom a tradíciami, keď sa očistili a osvietili Zjavením, vytvára z Cyrila a Metoda opravdivé vzory pre všetkých misionárov, ktorí v rôznych podobách prijali výzvu svätého Pavla stať sa všetkým pre všetkých, aby zachránili aspoň niektorých, zvlášť pre misionárov, ktorí od dávnych čias až po súčasnosť, od Európy až po Áziu, dnes po všetkých svetadieloch pracujú na prekladaní Svätého písma a liturgických textov do živých jazykov rôznych národov, aby v nich zaznievalo jediné Božie slovo a bolo všetkým zrozumiteľné podľa výrazových prostriedkov rozličných kultúr a civilizácií.“*

Krst = svätosť¹

Viac pozornosti treba venovať liturgickému sviatku *Všetkých svätých*, aby sme tak zabránili tzv. *tekvicovej kultúre* prázdneho amerického sviatku *halloween*, ktorý sa s veľkým nadšením začal sláviť dokonca už i u nás. ² „*Sláviť spoločne Všetkých svätých ako priateľov Boha 1. novembra má mimoriadny význam preto, že sa cítime bezpeční vo veľkej Božej rodine, bez strachu pred neistotou budúcnosti v dôvere, že nebo – naša vlasť je nám denne blízko*“ – vyjadril sa nedávno v najnovšom katolíckom magazíne viedenskej arcidiecézy *Dialóg* kardinál Schönborn, viedenský arcibiskup. ³

¹ JÁN PAVOL II. *Novo millennio ineunte*, 31.

² Cinema pub Hrnčiarovce pozýva na 3. 11. 2001 Halloween párty. Večer plný prekvapení. *Trnavské noviny Th Extra*, roč. 11 (41), č. 44, 29. 10. – 4. 11. 2001, s. 7.

³ Kardinál Schönborn: *Všetkých svätých namiesto halloween*. Podľa Dialogu ZG/ TK KBS. *Život Cirkvi*, č. 41, 12. október 2001, s. 12.

Sv. Ján Pavol II. tvrdí, že ak sa pri udeľovaní sv. krstu dospelého katechumena kňaz pýta: „*Chceš sa dať pokrstiť?*“, znamená to vlastne zároveň aj otázku: „*Chceš sa stať svätým?*“⁴ Čo znamená, že život každého pokrsteného je opravdivé vkročenie do Božej svätosti, a preto by bolo nezmyselné uspokojiť sa len s nejakou minimalistickou etikou, či povrchnou religióznosťou. Pokrstený kresťan by sa mal riadiť radikalizmom reči na vrchu: „*Buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec*“ (Mt 5, 48).⁵ Druhý vatikánsky koncil v 5. kapitole dogmatickej konštitúcie o Cirkvi *Lumen gentium* vysvetlil, že tento ideál dokonalosti neslobodno chápať ako nejaký druh mimoriadneho života, ktorý môžu viesť len niektorí géniovia svätosti, ale *cesty svätosti sú mnohoraké a primerané povolaniu každého jednotlivca!*⁶

Aby sa život každého pokrsteného mohol očistiť a hlboko obnoviť,⁷ sv. Ján Pavol II. napísal v *Novo millennio ineunte*, že si želá, aby sme sa tešili z milosti svätosti a zároveň, aby sme si uvedomovali, že je to veľmi náročná milosť.⁸

Duc in altum!⁹

V júli 1987 prijala psychologička Christy Meves z Hildesheimu v SRN sviatosť birmovania. „*Kam ideme? Vždy domov,*“ povedal Novalis. Christy hovorí: Ja som prišla domov pred rokmi „*a táto radosť sa so mnou prebúdzka každé ráno. Je to zážitok šťastia, ktorý prevyšuje všetko, čo som mohla v bohatosti svojho života prežiť. Je to spevnenie, ktoré pre mňa navždy znamená nezraniteľné bezpečie. To je ale aj pre mňa dôvod k veľkej vd'ačnosti.*“¹⁰ Kto to s Kristom a Cirkvou myslí úprimne a vážne, tak ten by mal mať radosť zo svojej

⁴ Porov. JÁN PAVOL II. *Novo millennio ineunte*, 31.

⁵ Porov. JÁN PAVOL II. *Novo millennio ineunte*, 31.

⁶ Porov. *Tamže*.

⁷ Porov. *Tamže*, 30.

⁸ Porov. *Tamže*.

⁹ *Tamže*, 29.

¹⁰ O radosti byť katolíkom. *Světlo, týdeník Matice cyrilometodějské*, roč. IX, č. 36, 9. září 2001, s. 4.

viery. Mal by byť za všetko vďační a šťastní! Mal by sa o to usilovať! Ten, kto to tak robí, tak ten podľa Jána Pavla II. už začal „*nový úsek cesty*“¹¹ svojho každodenného života, na ktorom „*opäť sa ožívajú v našom srdci slová, ktorými Ježiš jedného dňa, keď prestal zo Šimonovej loďky učiť zástupy, vyzval apoštola, aby šiel loviť ryby: Zatiahni na hĺbinu! (Lk 5, 4) Peter a prví spoločníci dôverovali Kristovmu slovu a spustili siete. Len čo to urobili, chytili veľké množstvo rýb (porov. Lk 5, 6).*“¹² *Duc in altum!* Ak chceme zvládnuť tento svoj úsek cesty, potom musíme neustále dôverovať Kristovi a zachádzať na hĺbinu svojich schopností a možností. Veľký ruský spisovateľ Fjodor Michajlovič Dostojevskij (1821 – 1881), ktorý hľadal Boha, napísal: „*Nie je možné byť človekom a pritom sa pred ničím neskloniť. Človek, ktorý sa nedokáže skloniť, nie je schopný znieť sám seba.*“¹³ A preto nech máme ochotu skloniť sa pred svojim Bohom, lebo len tak budeme prežívať radosť apoštolov z úlovku, ktorý mali problém vytiahnuť na breh „*také množstvo rýb, až sa im siete trhali. Preto dali znamenie spoločníkom, čo boli na druhej lodi, aby im prišli pomôcť. Oni prišli a obidve loďky naplnili tak, že sa potápali*“ (Lk 5, 6 – 7). Petra a jeho spoločníkov – Zebedejových synov Jakuba a Jána, sa zmocnila hrôza (porov. Lk 5, 8 – 10). „*Tu Ježiš povedal Šimonovi: Neboj sa, odteraz budeš loviť už ľudí. A keď pritiahli lode k brehu, opustili všetko a išli za ním*“ (Lk 5, 10 – 11). To musela byť radosť a zároveň to bola veľká odvaha, ktorú mali títo apoštoli! S Kristom vykročili nebojácne na *nový úsek cesty*.¹⁴ I keď cesty krížovej: „*Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme každý deň svoj kríž a nasleduje ma*“ (Lk 9, 23). Apoštoli mali dôveru v Krista, tak ako ju osvedčila aj sv. Terezia Ježiškova: „*Nebojím sa žiadneho kríža, lebo viem, že keď ma navštívi kríž, navštívi ma i Ježiš.*“¹⁵ „*Plní nádeje pod'me vpred!*“¹⁶ „*Môžeme počítať so silou*

¹¹ JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte*, 1.

¹² *Tamže*.

¹³ Reinhard Abeln, Anton Kner *Jak se máme modlit?* Katolícký týdeník, List českých a moravských diecézí, roč. XII, č. 35, 2. září 2001, s. 1 – 2.

¹⁴ Ján Pavol II. *Novo millenio ineunte*, 1.

¹⁵ *Slovo medzi nami, meditácie na každý deň*, roč. 2, č. 8, september 2001, s. 35.

toho istého **Ducha**, ktorý bol na nich vyliaty na Turíce a dnes pobáda nás, **aby sme sa znovu vydali na cestu**, povzbudení nádejou, ktorá nezahanbuje (Rim 5, 5).“¹⁷ „Ciest, ktorými každý z nás a každá z našich cirkví kráča, je veľa. Ale medzi tými, čo sú navzájom spojení jediným spoločenstvom, spoločenstvom ktoré sa denne živí pri stole eucharistického Chleba a Slova života, niet vzdialenosti.“¹⁸ „**Na tejto ceste nás sprevádza Najsvätejšia Panna, ktorej som pred niekoľkými mesiacmi spolu s mnohými biskupmi, čo sa zišli do Ríma, zo všetkých častí sveta, zveril tretie tisícročie.**“¹⁹ Už spomínaná psychologička Christy Meves od svojich rodákov dostala k birmovke jeden výhonok z kra tisícročnej ruže z dómskej záhrady. S týmto darčekom a s jeho symbolikou rozhorela sa v nej v halde blahoprajných listov verejná i celkom osobná radosť, že je už hlboko zakorenená v katolíckej Cirkvi. Spolu s manželom výhonok zasadili uprostred leta s neistou prognózou, či sa kvetina v zemi ujme. Deň čo deň museli o ňu bojovať: proti suchu, proti horúčavám, proti žiarlivosti konkurenčného clematisu; počas prvej zimy bolo nutné výhonok ruže zabaliť a ochrániť proti mrazu a snehu a na jar bolo potrebné odstraňovať škodcov. Museli prihnojsť, aby sa ratolesť ruže nádherne rozvíjala a pri druhom výročí jej birmovky mohla vydať krásne plody v podobe prekrásne zakvitnutého ružového kríku. Ten dostal pomenovanie – *Sancta Ecclesia*, lebo napokon hlboko zapustil korene v záhrade tak, ako Cirkev zapustila korene v záhrade jej duše a ducha.²⁰ To je vyznanie veľkého úsilia viery zrelej ženy, ktorá pochopila a uskutočňuje Ježišovo: *Zatiahni na hlbinu!*

Duc in altum! Prikázal Ježiš Petrovi a Peter našich čias nám to isté znovu dnes odporúča! Že by sme sa po Veľkom Jubileu 2000 vrátili do každodennej všednosti s osvieženými nohami a vykročili tak

¹⁶ JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte*, 58.

¹⁷ *Tamže.*

¹⁸ *Tamže.*

¹⁹ *Tamže.*

²⁰ O radosti byť katolíkom. *Světlo, týdeník Matice cyrilometodějské*, roč. IX, č. 36, 9. září 2001, s. 4 – 6.

na cestu, ktorá nás čaká, napodobňujúc nadšenie sv. Pavla ²¹ (porov. *Flp* 3, 13 – 14). ²² Veľké jubileum 2000 sa skončilo a zároveň nás otvorilo pre budúcnosť nádeje! ²³

Literatúra a použité informačné zdroje

ÁČOVÁ, B. – KLEMENT – ZEMKO, P. 2017. *Otvorme dvere viery*. Trnava: Ivona Matúšová, 2017, 28 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 89413 – 83 – 6.

KLEMENT, M. – PARÁK, L. – PARÁKOVÁ, Á. – ZEMKO, P. 2018. *Ponúknuté bohatstvo*. Trnava: Ivona Matúšová, 2018, 136 s. Elektronická publikácia. ISBN 978 – 80 – 89413 – 94 – 2.

ZEMKO, P. 2011. *Smernice spoločenstvu*. Trnava: Ivona Matúšová, 2011, 24 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 11 – 9.

ZEMKO, P. 2018. *Kátlovský Pantheon 1818 – 2018*. Trnava: Ivona Matúšová, 2018, 286 s. CD - ROM. ISBN 978 – 80 – 89413 – 93 – 5.

Kontaktné údaje

doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph.D.h.c., EMBA, LL. M,
O.C.H. – assoc. prof.

VŠZaSP sv. Alžbety Bratislava

Detašované pracovisko bl. Ladislava Batthyány – Strattmanna

Dunajská Streda

Korzo Bélu Bartóka 36

929 01 Dunajská Streda

a

Moravsko – slezská kresťanská akademie

Smetanova 756/14

602 00 Brno

²¹ Porov. *Tamže*, 59.

²² „Uháňam za tým, čo je predomnou. Bežím k cieľu za víťaznou cenou Božieho povolania zhora v Kristovi Ježišovi.“

²³ JÁN PAVOL II. *Novo millennio ineunte*, 59.

a

Haulikov inštitút
Tehelná 6/B
917 01 Trnava
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
pavolzemko@gmail.com

a

PhDr. Beáta Áčová, PhD., MBA., LL.M
VŠZaSP sv. Alžbety Bratislava
Nám. 1.mája č. 1, P.O.BOX 104
810 00 Bratislava
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
beata.acova@gmail.com

a

PhDr. PaedDr. Mgr. et. Mgr. Ágnes Paráková
doktorand
VŠZaSP sv. Alžbety
Nám. 1.mája č. 1, P.O.BOX 104
810 00 Bratislava
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
agneska74@gmail.com

TÚŽBA MLADÝCH PO DOKONALOSTI. VZOR A VEĽKOSŤ BL. SÁRY SALKAHÁZIOVEJ PRE DNEŠNÚ MLÁDEŽ

László Parák

Mladí sú nielen v cirkevnej terminológii, ale aj vo všeobecnom ponímaní považovaní a označovaní prívlastkom: budúcnosť. V živote Cirkvi sa konajú dni mládeže, týždne, semináre, rôzne stretnutia na farskej, diecéznej, národnej ako aj medzinárodnej úrovni, kde mladí ľudia prezentujú svoj vzťah k Bohu, vzťah ku svetu v ktorom žijú a prezentujú svoje radosti ako aj starosti, svoje obavy a aj skúsenosti, výzvy, vzťah k životu a svoje postavenie v Cirkvi. Na Svetových dňoch mládeže, či už v Ríme, Toronte, Kolíne alebo Sydney, sa schádzajú mladí ľudia z celého sveta, ktorí chcú veriť, ktorí hľadajú Boha, ktorí milujú Krista a túžia ísť spoločnou cestou. (Youcat 2011, s. 9)

K tomu, aby svet omladol rozhodne potrebuje mladých ľudí, je potrebné počuť ich hlas a tento hlas treba vnímať intenzívnejšie. Kardinál Sarah (Katolícke noviny 23/2018) pripomenul, že Európu v minulosti obrátili svätci a mučeníci. „A tých Európa potrebuje aj dnes,” dodal s apelom na mladých: „To vy máte byť svätými a mučeníkmi, ktorí zevanjelizujú Európu. Vaše domovy sú smädné po Kristovi.” Táto myšlienka je o tom, aby mladí s trpezlivosťou a láskou svedčili o Bohu, a to aj vtedy, keď sa im pre vieru smejú či ich diskriminujú. Pápež Benedikt (2006) v encyklike *Deus caritas est* je presvedčený, že svätci v dejinách ľudstva sú nositeľmi svetla, pretože sú to muži a ženy v živote ktorých je prítomná viera, nádej a láska.

Pápež Benedikt XVI. (2011) hovorí o mladých ako o Kristovom tele tvoriace Cirkev a poznamenáva, že mladí by mali vedieť čomu veria a nebáť sa vnášať neuhasiteľný oheň svojej lásky do Cirkvi. Boh Jeremiáša učí poslaniu k hlásaniu Slova, on však si

uvedomuje, že táto úloha je nad jeho sily hovoriac: „Ach, Pane, veď neviem hovoriť, mladučký som” (Jer 1,6). Avšak Boh má s ním jasný plán: „Nehovor: ‘Mladučký som’ , lebo pôjdeš všade, kam ťa pošlem, a povieš všetko, čo ti prikážem” (Jer 1,7). Boh nepovoláva veľké osobnosti, vplyvných ľudí, ale mladého človeka. Človek túži po spojitosti s Bohom, po jeho prítomnosti po poznaní Boha svojim srdcom, kde platí augustínovské vyznanie: „Bože, stvoril si nás pre seba a nespokojné je naše srdce, kým nespočinie v tebe”. Toto hľadanie Boha, túto nespokojnosť v srdci a túžbu po poznaní Boha vidíme v živote mladých, ktorí hľadajú príklady, sú nadchnutí pre modely krásy, dobra a svätosti. Sám Kristus sľubuje zvláštnu pomoc Ducha Svätého a prisľúbil Cirkvi zvláštnu pomoc Ducha pravdy.

Spojenie Krista s človekom je silou a zdrojom sily. (Stanček, 2003)

„Svätosť je elixírom mladosti” – touto myšlienkou sa zaoberal pápež František vo video posolstve mladým zideným na medzinárodnej mariánskej vigílii v talianskom Terame v Sanktuárii sv. Gabriela od Sedembolestnej 12. mája 2018. Práve oni – mladí svojím nadšením, odhodlaním a láskou môžu vliať tohto elixíru i starším generáciám.

Tento rok sa bude konať 15. riadne generálne zhromaždenie Biskupskej synody, ktoré sa bude v Ríme v októbri tohto roka na tému „Mladí, viera a rozlišovanie povolania”. Už je známy aj presný termín budúcoročnej synody, ktoré sa začne v stredu 3. októbra 2018 a skončí sa v nedeľu 28. októbra 2018.

Už od jesene minulého roku sa konajú celosvetové prípravy pred synodou o mladých: bol predstavený dokument z pred synodálneho stretnutia mladých v ktorom je reprezentovaná mladosť 21. storočia prítomná v Cirkvi na celom svete, text do pápežových rúk odovzdá mladý človek z Panamy, z krajiny, ktorá bude hostiť *Svetové dni mladých* v roku 2019, ďalej pred synodou o mladých sa stretli rehoľníci nad témou pastorácie povolaní. Je všeobecným presvedčením Cirkvi, že pastorácia povolaní má najadekvátnejšiu

živnú pôdu v pastoračii mládeže. V Ríme sa bude konať v dňoch od 11. do 15. septembra 2018 medzinárodný seminár o situácii mladých.

Zo strany vidíme aktívny prístup a zanietenosť angažovať sa vo veciach Cirkvi. Mladí predostreli Cirkvi výzvy v podobe 15-stranového súhrnného pre synodálneho dokumentu na Kvetnú nedeľu tohto roku a adresovali ich pápežovi Františkovi, ktoré sa dajú zhrnúť do myšlienky: Mladí ľudia túžia po autenticknej a transparentnej Cirkvi, ktorá by neriedila pravdy viery. Obsahuje tri tematické okruhy: Prvý opisuje postavenie mladého človeka v dnešnom svete – vytváranie vonkajších vzťahov, projekciu do budúcnosti, vzťah k technológiám a hľadanie zmyslu existencie. Druhý sa týka viery, povolania a duchovného vedenia. Tretia časť sa venuje vzdelávacej a pastoračnej činnosti Cirkvi. (Katolícke noviny, č. 16/2018)

Všimnime si však štruktúru dokumentu z pred synodálneho stretnutia, ktorý v jadre obsahuje nasledujúce časti:

1. časť: Výzvy a príležitosti pre mladých v dnešnom svete:

a) formovanie osobnosti; b) vzťah s inými ľuďmi; c) mladí a budúcnosť; d) vzťah k technickým prostriedkom; e) hľadanie zmyslu života,

2. časť: Viera a povolanie, rozlišovanie a sprevádzanie:

a) mladí a Ježiš; b) viera a Cirkev; c) zmysel života ako povolanie; d) rozlišovanie povolania; e) mladí a ich sprevádzanie),

3. časť: Výchovná a pastoračná činnosť Cirkvi:

a) štýl Cirkvi; b) mladí lídri; c) preferované miesta; d) iniciatívy, ktoré treba posilňovať; e) prostriedky, ktoré treba využívať.

Na základe štruktúry dokumentu z pred synodálneho stretnutia chceme poukázať na príkladný život blahoslavenej **Sára Salkaházi** – Sára Schalkház (* 11. máj 1899, Košice – † 27. december 1944, Budapešť) sociálne mysliaceho a žijúceho človeka, ktorá bola pre Spoločnosť apoštolom spravodlivosti. Košická rodáčka ako členka Spoločnosti sociálnych sestier zostala verná svojmu povolaniu a

obetovala svoj život na záchranu prenasledovaných v II. svetovej vojne.

Nazývame ju právom apoštolom sociálnej práce. Jej sociálne cítenie sa naplno prejavuje vstupom do Spoločnosti sociálnych sestier a jej aktivitami: návštevou chudobných v meste a v okolí, návštevou chudobnejších rodín, pre ktorých organizuje na rôznych fórach zbierky. Tu vie zúročiť všetky tie skúsenosti, ktoré nadobudla počas práce v kníhviazačstve, v novinárskej kariére a v iných odvetviach, v ktorých pracovala. (Puskely, 2006)

1 VÝZVY A PRÍLEŽITOSTI PRE MLADÝCH V DNEŠNOM SVETE

Každá doba ponúka svoje výzvy, ako aj príležitosti ku ktorým sa mladí vedia pridať a zaujať postoj k otázkam danej doby. Takou najzákladnejšou výzvou kresťana je kategorický Pánov príkaz sa vzťahuje nielen na zopár vyvolených, alebo na horlivejších veriacich, ale je adresovaný v Matúšovom evanjeliu všetkým: „Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.” (Sväté písmo, 2007, s. 1298) V tejto súvislosti aj súhrn prikázaní, ktoré tvoria zákonník kresťanskej morálky, je doplnený aj súhrnom evanjeliových rád. V nich je osobitným a konkrétnym spôsobom vyjadrená Kristova výzva k dokonalosti a v inom prípade zase Kristova výzva k svätosti. Mladík pýta na to viac: „Čo mi ešte chýba?” Ježiš sa na neho pozrie s láskou a táto láska tu nadobúda nový význam. Tento Kristov pohľad vedie človeka od života podľa prikázaní k životu s povedomím prijatého daru a vyjadruje vnútorný „prechod”. Tento prechod je vlastne Kristova výchova, výchova mladých k zodpovednosti.

Na svätých sa to stáva jasným: kto kráča k Bohu, nevzdďaľuje sa od ľudí, naopak, stáva sa im skutočne blízkym. (Benedikt, 2006, s. 60) Kráčať k Bohu znamená zodpovednosť: za seba a za blízkych. Cirkev vidí v mladých nádej a túži ich viesť k zodpovednosti. Cirkevný snem na základe dokumentu deklarácie

o kresťanskej výchove *Gravissimum educationis* pripomína duchovným pastierom ich veľmi vážnu povinnosť urobiť všetko, aby sa tejto kresťanskej výchovy dostalo všetkým, najmä však mladým. Označuje ich za nádej Cirkvi. (Pavol VI., bod 2)

V dnešnom svete je potrebné vychovávať mladých aj k sociálnej zodpovednosti, kde vidíme aj príležitosť ich uplatnenia sa. Sára Salkaházi bola už od mladosti vedená k sociálnemu cíteniu a k sociálnej zodpovednosti: cit lásky k ľuďom bol poháňaný u Sary vedomím zodpovednosti. „Základným filozofickým základom vzťahu zodpovednosti a paradigiem sociálnej práce je podstata a význam sociálnej zodpovednosti.” (Tkáč, 2011, s. 19) Pociť sociálnej zodpovednosti je potrebné učiť mladých od ranného detstva. Pápež František (2015, bod 4) v encyklike *Misericordiae vultus* hovorí: *„Dávny príbeh Samaritána sa stal paradigmou spirituality koncilu... Namiesto deprimujúcich diagnóz povzbudzujúce lieky; namiesto zlovestných predpovedí vyslal koncil súčasnému svetu posolstvá nádeje: nielenže rešpektoval jeho hodnoty, ale ich aj pochválil, jeho úsilie podporil, jeho túžby očistil a požehnal... Musíme tiež zdôrazniť ďalší fakt: celé toto doktrínálne bohatstvo sa obracia jediným smerom: službe človeku – človeku v každom stave, v každej jeho slabosti a núdzi.”* Sociálna zodpovednosť si žiada znalosti, odhodlanie a rozhodnutie viery a nakoniec aj materiálne vybavenie. (Filo, 2007) Obe sú potrebné: odhodlanie a rozhodnutie viery, ako aj materiálne vybavenie, avšak pápež Ján Pavol II. k tomu pridáva ďalší podstatný prvok: „...ide tu predovšetkým o dedičstvo: „byť človekom” a potom - byť človekom aj v bližšie určenej osobnej a spoločenskej situácii” a prízvukuje: „toto dedičstvo predstavuje aj výzvu v etickom zmysle. Každý z vás tým, že prijíma vieru a dedí hodnoty a obsah toho, čo tvorí celkovú kultúru spoločnosti, v ktorej žije, čo tvorí dejiny vlastného národa, je duchovne obohatený vo svojom individuálnom ľudskom bytí.” (Ján Pavol II., bod 11)

1.1 Formovanie jej osobnosti

Formácia bola ovplyvnená z jednej strany výchovou, zo strany rodičov a potom formáciou u košických uršulíniek. V jednom článku spomína Sára s humorom na svoj pôvod, na svoje rodinné meno Schalk, čo v preklade z nemčiny znamená: šibal, figliar a jej rodinným dedičstvom bola vlastnosť majstra vtipkovania. (Puskely, 2006) Je milá ku svojim spolužiakom a s výborným zmyslom vie poukázať na podstatné veci a kontexty. Keď zomrie jedna z mladých herečiek na epidémiu španielskej chrípky, ktorá vypukne v Košiciach, Sára navrhne svojim priateľkám, aby sa poskladali na omšu zosnulej. Asi v tejto dobe si uvedomuje prvé latinské slová, ktoré sa naučila: *Memento mori....* Už v mladosti vie formovať vlastnú mienku: rada číta Rákócziho ako aj rodné mesto Košice, má aj vlastné názory, ktorými sa netají a už od mladosti si všíma politické dianie. Jej túžbou je samostatnosť, avšak k dosiahnutiu tohto cieľa je ešte dlhá cesta. Ako dvadsaťročná sa priúča remeslu kníhviazačstva a na vlastnej koži okúsi, čo znamená byť učňom v tomto obore. Ostatní pomocníci pracujúci u kníhviazača jej dajú náležite pociťovať jej podradenosť, ona však bez reptania vytrvá a nereptá, jej snaha má prvé ovocie: stáva sa z nej pomocník v kníhviazačstve a rýchlo si všimnú aj kolegovia jej húževnatosť.

1.2 Vzťah s inými ľuďmi

Zo života Sáry vzťah s inými ľuďmi je veľmi otvorený, je srdečná a pravdovravná k spolužiakom, veľakrát vtipkuje a má množstvo nápadov v kruhu spolužiakov. Nemá protivníkov, každú ju má rád, vyberá si priateľov na celý život.

Zamestnanie sa v kníhviazačstve znamená pre ňu prácu, kde sa stretáva s kolegami, spolupracovníkmi a nadväzuje s nimi srdečný vzťah. Po vstupe do novinárskej odborovej organizácie sa venuje svetu kníh, ale nezabúda ani na ľudí okolo seba. Ako novinárka

publikuje množstvo článkov v novinách: *Felvidéki Újság* (Hornozemské noviny), *Kassai Újság* (Košické noviny) a neskôr v *Prágai Magyar Hírlap* (Pražský Maďarský Spravodaj). V jej redakčnej práci bohatej na stretnutia s ľuďmi s ktorými diskutuje, preberá situáciu z domova a zo sveta, citlivo reaguje na politickú situáciu medzi dvoma vojnami.

Vďaka priateľskému vzťahu so sociálnou sestrou žijúcou v Košiciach sa rozhoduje pre duchovné povolanie a pre sociálnu sféru. Na jednom zo svätých obrázkov čítame jej myšlienky: *„Naše priateľstvo, vzájomnú lásku som odovzdala do Kristovho Srdca, ktorú Kristus svojim svätým žehnaním požehnal. Každý deň vzdávam vďaka Pánovi, že mi dal tvoju lásku, pretože skrz tvoje srdce mi ukázal cestu k jeho milujúcemu Svätému Srdcu, pretože tvoja ruka pozdvihla moju ruku k Jeho krvácajúcej Svätej Ruke, už teraz naveky tam spočíva moja ruka v Kristovej ruke. Silne, nevyňateľne. – A ak raz budem úplne slobodná, tam hore s víťaznou vďačnosťou sa budem modliť za teba. Sára”* (Puskely, 2006, s. 16).

1.3 Mladí a budúcnosť

Na jeseň v roku 1927 v starobylej budove *Regina Pacis* otvárajú sociálny kurz. Sára spolu s troma priateľkami sa zúčastňuje tohto kurzu. V roku 1928 sa spoznáva sociálne sestry, všima si ich prácu a ich život. (Puskely, 2006)

Zvláštne je v jej živote vykonanie prvého kroku k sociálnym sestrám. Ako dvadsaťdeväťročná ešte nevidí, alebo sa nestotožňuje s myšlienkou vstúpiť do ich komunity. Sú jej známe všetky politické, hospodárske a spoločenské problémy, ktoré by ona riešila iným spôsobom, vidíme tu jej duchovnú zrelosť. Ale duchovné rozhodnutie, pocit vnútorného povolania prichádza neskôr. V jej vnútri môžeme vidieť boj medzi túžbou uplatniť sa a vnútorným rozhodnutím sa pre obetu. Ešte pred príchodom do komunity sestier bola učiteľkou, knihárkou, novinárkou, predavačkou klobúkov. Vieme aj to, že sa

desať rokov zápasí o svoje povolanie. Avšak nikdy nevynecháva návštevu dennej sv. omši a tento krok jej dáva duchovnú podporu. (Schéda, 2006)

Po návšteve spoločenstva peštianskych sociálnych sestier (zakladá ich v roku 1923 Slachta Margit ako Spoločnosť sociálnych sestier), spoznáva komunitných členov, ktorí dostávajú formáciu „na charitatívnu, sociálnu a kultúrnu činnosť v rámci farských spoločenstiev, rôznych spolkov, združení a iných organizácii na vykonávanie apoštolskej práce.” (Puskely, 2006, s. 15)

Tu u sociálnych sestrách vidí modernú komunitu, avšak Sáru neprijímajú s ováciami. Matka predstavená sa s ňou stretáva až neskôr, vidí v Säre osobu fajčiacu cigarety a novinárku, ako osobu oddanú pre zasľúbený život. Preto sa vracia do Košíc a pokúša sa zbaviť sa zlovyku a nezapáliť si. Sľub si obnovuje denne, je tu však veľké pokušenie, ale dosiahne aj tento cieľ zbaviť sa závislosti na žltom nikotíne.

V Košiciach sa spoznáva so sociálnou sestrou, ktorá jej pomôže k správne vnútornému odhodlaniu poslúchnuť Božie volanie vo svojom srdci. Dňa 6. februára 1929 sa stáva členom Spoločnosti sociálnych sestier a po niekoľkých mesiacoch začína u nej príprava na noviciát. (Puskely, 2006)

1.4 Vzťah k technickým prostriedkom

Svoj vzťah k technickým prostriedkom prezentuje už spomínaným osvojením si práce v kníhviazačstve. Pri osvojení kníhviazačských praktík venuje veľa času čítaniu, píše články do novín *Felvidéki Újság* a *Kassai Újság* a neskôr v *Prágai Magyar Hírlap*, zaujíma sa o politický život. (Puskely, 2006, s. 11-12) Ku kníhviazačstvu sa neskôr vráti v rokoch 1924-25, keď pracuje v košických tlačiarňach. Od roku 1926 žije už iba pre žurnalistiku a je editorkou novín *Nép* (Ľud) a zastáva miesto vo vedení Krajinskej kresťansko-sociálnej strany, kde vykonáva činnosť v ženskej sociálnej

sekcii. Túto jej novinársku činnosť potvrdzuje aj ďakovný list z roku 1929 pod číslom 59/1929. (Mona, 2006, s. 141) V košickom Kultúrnom stredisku sa stretáva s maďarskými spisovateľmi, žijúcimi aj v emigrácii, ako aj s publicistami a oboznamuje kultúrnu verejnosť s poéziou Endre Adyho.

Stáva sa z nej politik, často ju vidia v kaviarni Schalkaház v spoločnosti novinárov pracovať a písať články a vykonávať korektúry. Na začiatku 30-tich rokoch vynikajúca garda novinárov napomáha maďarskej kultúre a hľadá kľúč k riešeniu páľčivých politicko-spoločenských problémov. V takejto atmosfére píše a pracuje Sára. (Puskely, 2006)

1.5 Hľadanie zmyslu života

V živote Sáry by sme mohli opísať hľadanie zmyslu života najprv v tichu srdca, ako aj v rôznorodosti všedných udalostí, ktoré boli prítomné v jej živote. Môžeme však s istotou vypovedať, že jej odhodlanie, vôľa a rozhodnutie ju posúvajú smerom k správne rozhodnutiu.

V príprave na rehoľný život musí zrevidovať všetko: svoje chyby, hrdosť, pýchu. Rozhodujúco bojuje, aby premohla seba, vedie denník, v ktorom sa často vyjadruje slovami: *chcem, rozhodla som sa, zrieknutie sa všetkého, sloboda, vernosť, odovzdanie vôle, skutok, elán, samota, pokoj...* Malými krokmi postupuje vpred, v jej živote sa neudialo nič mimoriadne. Vo svojom denníku píše: *„Odovzdanie sa Pánu Bohu. Ako si vykonávam svoju prácu, modlitby? – Veľmi chcem milovať to, čo je ťažké a oduševnene konať, pretože na tomto je vidno, nakoľko patríme Kristovi...”* (Puskely, 2006, s. 17)

2 VIERA A POVOLANIE, ROZLIŠOVANIE A SPREVÁDZANIE

Aj mladý človek si kladie otázky ohľadom života: prečo som tu, a kým mám cieľ života, čo potrebujem spraviť, aby som žil plnohodnotný život a pod. Naša viera nám ponúka k tomu odpoveď: na svete sme preto, aby sme dosiahli svätosť, iba dosiahnutím svätosti sa človek stáva tým, na čo ho Boh stvoril. Povoláním človeka – a v prvom rade mladého človeka je hľadať súlad so sebou samým a so svojím Stvoriteľom. Takto chápaný súlad nie je nejaká ľudská dokonalosť, ale zjednotenie s vtelenou Láskou, s Logosom.

Viera sa formuje už v mladosti a Samuelovo: „Hovor, Pane, tvoj sluha počúva!” (Sväté písmo, 2007, s. 322) je odpoveď, túžba po poznaní viery, poznaní svojho povolania. V apoštolskom liste mladíkom a dievčatám celého sveta pri príležitosti Medzinárodného roku mládeže Parati semper pápež píše: „Pripomínam ich aj preto, lebo Kristova výzva "Nasleduj ma" sa práve v tomto výnimočnom a charismatickom zmysle najčastejšie ozýva už v období mladosti, ba niekedy už v období detstva.” (Ján Pavol II, 1985, bod 8) Emeritný pápež v Posynodálnej apoštolskej exhortácii vyjadruje presvedčenie, že je potreba pomôcť mladým v hľadaní odpovedí na otázky, ako aj napomôcť v rozlíšení cesty, ktorou by mali kráčať: „v období mladosti sa totiž nezadržiateľne a úprimne vynárajú otázky o zmysle života a zameraní vlastnej existencie. Na tieto otázky vie dať pravú odpoveď len Boh. Táto pozornosť svetom mladých v sebe zahŕňa odvahu na jasné ohlasovanie. Musíme pomáhať mladým, aby nadobudli dôverný a blízky vzťah k Svätému písmu, aby sa stalo akoby kompasom ukazujúcim cestu, ktorou majú kráčať.” (Benedikt XVI., 2011, bod 104)

2.1 Sára Salkaháziová a Ježiš, viera a Cirkev

Spoločnosť sociálnych sestier je postavená na dvoch pilieroch a čerpá duchovné myšlienky od sv. Benedikta: *ora et labora*.

Týždenne štvrt'hodiny mal meditovať pred vystavenou Sviatosťou Oltárnou adorovať adept, avšak už sestry so sľubom si mohli tento predpísaný čas predĺžiť. Zakladateľka spoločnosti Margit Slachta podľa pôvodnej charizmy dala verné, vo svete žijúce, pracovité, avšak aj hlboko duchovne kontemplatívne sestry Cirkvi a spoločnosti na poli celého života. Sára Salkaházi prichádza do spoločnosti sestier ako nebrúsený diamant, avšak rýchlo pochopila a dôstojne splnila jednotu „modlitby a práce“ v celom svojom rehoľnom živote. Jedna z jej spolusestier potvrdzuje čerpanie posily od Sviatostného Ježiša: „Sára veľa pracovala, a keď mala trochu času, išla sa modliť na chór kostola.“ (Schéda, 2006, s. 223).

Sama vo svojom denníku zo dňa 31. mája 1932 píše: „V dnešný deň sa chcem v myšlienkach často venovať Sviatosti Oltárnej a mojím rozhodnutím je, že v nasledujúcom mesiaci chcem čas poklony sviatosti presne dodržať“ (Schéda, 2006, s. 225). Pre Sáru po zložení prvých rehoľných sľubov nastáva obdobie mnohých skúšok, utrpenia a v tomto období sa jej dostáva milosti od Boha – všetku horkosť prijíma s vyrovnanou blaženosťou.

2.2 Zmysel života ako povolanie; rozlišovanie povolania

Zmyslom života Sáry bolo je odhodlanie nasledovať svojho Snúbenca. Jej prvým mottom na tejto ceste bolo slovo: *Aleluja!*, po zložení rehoľného sľubu ho rozširuje o myšlienku čerpanú zo slov proroka Izaiáša: *Ecce ego, mitte me!* (Hľa tu som, pošli mňa!)

Zmysel života po zložení večných sľubov nachádza v modlitbe. Po vykonanom duchovnom cvičení sa toto smerovanie ešte viac posilní v jej živote. Modlitba je nasmerovanie života smerom ku Kristovi, jej cieľom je spoznať hlbšiu lásku Kristovu.

Snád' je tu potrebné spomenúť z jej denníka rozširovanie povolania, ktoré naberá po večných sľuboch ešte viac na intenzite. Sára po duchovných rozjímaniach je presvedčená, že popri modlitbe, ktorá ju vnáša do spoločenstva s Kristom, je potrebné utužovať spoločenstvo s tými, s ktorými žije. Preto si stanoví tri body na dosiahnutie tohto cieľa: a) pozorné čítanie a prerozjímanie slov Ducha, b) duchovne žiť v spojení s programom spoločenstva, c) byť v spojení s Duchom Svätým. Okrem týchto bodov si dáva za predsavzatie zachovávať presný denný program a praktizovať sebazápor vo forme pôstu. (Mona, 2006)

V roku 1942 si Sára na protest proti čoraz silnejúceho vplyvu nemeckého socializmu mení meno na Salkaházi. V tomto ťažkom období, hlavne pred vypuknutím II. svetovej vojny sa venuje prenasledovaným, pomáha im pri úteku na bezpečné miesto, ako aj pri ubytovaní a stravovaní. Aktívne sa zúčastňuje aj na organizovaní divadelnej hry o sv. Alžbete z rodu Árdáporcov, predstavenie sa koná dňa 19. marca 1944. Dátum je preto historickým, lebo v ten deň začína nemecká okupácia Budapešti. V ťažkých časoch okupácie pomáha utláčaným ľuďom ukryť sa, aj napriek tomu, že všade navôkol vládne teror. V tejto časti sme sa zaoberali zmyslom života u Sary ako aj jej povolaním. To najväčšie rozhodnutie padne vtedy, keď je ochotná obetovať život za iných, túto svoju prosbu prednesie aj svojej predstavenej. Dňa 26. decembra 1944 sa jednej blízkej osobe zverí, že je presvedčená, že nezomrie prirodzenou smrťou a že to bude guľkou zo zbrane. Na druhý deň odchádza zo svätej omše na námestí Liszta Ferenca s jednou spolusestrou peši a vidí, že robotnícky ženský domov na ulici Bokréta je obkľúčený kolaborantmi. Mala ešte čas na to, aby utiekla, ešte sa jej spolusestra opýtala: nechceš ujsť, aby si mohla ďalej vybavovať veci spoločnosti? Odpoveď znela: Nechcem ujsť, ja som vedúcou poverenou! Medzitým vstupujú do domu a hneď ich kroky vedú ku kaplnke. Nedovolia im to, legitimujú ich a vovedú ich do tmavej miestnosti, kde sa nachádzajú ostatní, asi desiat, ktorým Sára pomáhala. Tu sa konajú výsluchyosôb a kontrolovanie

legitimácií, Sára je z tejto miestnosti eskortovaná vojakmi. Náhle však vystúpi spomedzi sprevádzajúcich vojakov a rozhodnými krokmi smeruje ku kaplnke, kde si pokľakne na chvíľu. Za ňou už však stoja vojaci a drsne ju odvádzajú preč a následne popravia guľkou zo zbrane, jej telo padá z Petőfiho mosta do rieky Dunaj. (Puskely, 2006)

2.3 Mladí a ich práca

3. januára 1941 píše vo svojom denníku, že onedlho musí odísť z mesta Técső (Tačová, leží na západe terajšej Ukrajiny) ako aj o tom, ako sa jej tu páčila práca. Taktiež sa teší tomu, že sa dostane opäť do materského domu, do spoločnosti sociálnych sestier, ale popri tom cíti aj v srdci bolesť, pretože tu rada vykonávala svoju prácu, svoje zadelenie. Teraz jej podstatnou úlohou je zaučiť svojho nástupcu s láskou a trpezlivosťou, ako aj dobre využiť nastávajúci čas. (Mona, 2006)

Ako sociálnej sestry sa jej dostáva veľa úloh: vyučuje týždenne náboženstvo, stará sa o chudobné deti a popri tom si plní svoje rehoľné povinnosti. V roku 1932 dostáva nové úlohy, jej predstavený ju pošle do Komárna, kde má za úlohu organizovať charitnú prácu – má na starosti stravovanie päťsto detí. Vo svojom denníku píše, že jej už sily nestačia, nestíha žiť duchovný život... Zároveň je aj redaktorkou novín *Katolikus Nő* (Katolícka žena), popri tom preberá dozor nad útulkom pre chudobných a organizovanie ďalších povinností ako sú: schôdze, obchod, kancelárie, vyučovanie a obchodné stretnutia.

Je preukázateľná aj jej aktivita medzi mladými: zakladá dievčenské spolky po dedinách a od tunajších biskupov dostáva poverenie založenia celoštátneho dievčenského hnutia. Pre tieto spolky robí schôdze a jej úlohou je aj formácia hnutia. Charita, chudobní, dievčenské krúžky... a opäť služba: chudobní ju vždy vyhľadávajú.

3 VÝCHOVNÁ A PASTORAČNÁ ČINNOSŤ CIRKVI

Kódex kánonického práva v tretej knihe o Učiacej úlohe Cirkvi v kánone 786 ustanovuje: „Cirkev misijnú činnosť vo vlastnom zmysle, ktorou sa ujíma v národoch alebo spoločenstvách, kde ešte nezapustila korene, vykonáva predovšetkým vysielaním hlásateľov evanjelia, kým sa mladé cirkvi naplno neustanovia, kým totiž nebudú vybavené vlastnými silami a dostatočnými prostriedkami, ktorými samy budú môcť vykonávať dielo evanjelizácie.” (Kódex kánonického práva, 1996, s. 299) Hlásanie evanjelia je vlastná činnosť Cirkvi a jej šíriteľmi sú predovšetkým biskupi, kňazi a diakoni, ako aj všetci pokrstení laici.

Cirkev vynakladá veľké úsilie o povznesenie človeka a hlavným poslaním Cirkvi je spása človeka. Cieľ, ktorý určil Kristus Cirkvi nie je politický, sociálny, alebo hospodársky, ale náboženský. Primárnym cieľom pastoračnej činnosti Cirkvi je duchovné a náboženské dobro človeka, ktoré môžeme nazvať: spása človeka. (Pekarčík, 2013) Človek je obdarovaný láskou od Boha – dostáva od Stvoriteľa teda už tu na zemi okúsiť časť tejto spojitosti s Bohom, ktorú potom v spoločenstve s Bohom môže vlastniť naplno. Od začiatku Cirkvi sa láska považuje za jej základné poslanie. (Zemko, 2017)

Kristus zveril Cirkvi učiacu úlohu, aby poklady viery a zjavené pravdy chránila skúmala, vykladala a ohlasovala (porov. KKP, 1996, kán. 747, § 1.) Osobitnú pozornosť venuje Cirkev duchovným potrebám mladých a pristupuje k nim s pastoračnou starostlivosťou. Pastorovať znamená viesť, učiť, s trpezlivosťou vysvetľovať a v prvom rade vychovávať. Táto výchova – starosť – pastoračia je vlastná Cirkvi; ona je uskutočňovateľkou pastierskej starostlivosti Krista o ľudí.

Pastoračnou službou mladým sa miestna Cirkev usiluje odpovedať na potreby a záujmy mladých ľudí, pomôcť im rozvíjať sa ako kresťanom katolíkom a odpovedať na pozvanie plnšie sa zúčastniť na živote, poslaní a službe Cirkvi. (Tkáč, 2006)

3.1 Štýl Cirkvi a mladí lídri

V dnešnom svete ak sa pozeráme na Cirkev, z vonkajších poznatkov to, čo vidíme okolo seba, sa veľa nenaučíme; získame skôr negatívny obraz. Niektorí ľudia ešte ako tak udržujú zbožnosť, viacmenej zmiešanú s tradíciami. Avšak inštitúciu cirkvi, alebo ešte lepšie cirkví, veľa ľudí rado nemá. Tento štýl však nie je dobrý, takýto náhľad na cirkev je priam zlý, pretože, ako človek chápe tajomstvo cirkvi, má vplyv na jeho životný štýl, skutky a v konečnom dôsledku i na spasenie. V nicejsko-carihradskom vyznaní viery vyznávame: Verím v jednu, svätú, katolícku a apoštolskú Cirkev. Áno, Cirkev musí byť cirkev svätá, musí mať svätých ľudí. Táto požiadavka sa vzťahuje na každého Pánovho učeníka; nasledovanie Ježiša znamená vydať sa na úzku cestu. Z toho nutne vyplýva iný životný štýl, ako má väčšina. Je teda úplne jasné, že požiadavka svätosti sa vzťahuje na celú cirkev. (Kříž, 2013) Ak sa Cirkev stotožní s dedinou, regiónom alebo s celým štátom, už nie je svätá, ale svetská. „... aby ju posvätil očistiť ju kúpeľom vody, slovom, aby si ju postavil pred seba slávnou, cirkev, nemajúcu škvrny alebo vrásky alebo niečoho takého, ale aby bola svätá a bezvadná.” (Ef 5,26-27) Cirkev, aby mohla milovať, musí byť matkou a svoj materinský štýl musí čerpať z mariánskeho štýlu. (Gaudium et spes, bod 288) Je to štýl života, ktorý pozýva celú Cirkev, aby bola Matkou milujúcou všetkých s nehou a citom. Muži a ženy Cirkvi nesmú stratiť zo zreteľa túto dnes tak kľúčovú perspektívu.

V živote Sára vidíme aj líderskú pozíciu, dostáva sa jej nové zadelenie, stáva sa centrálnou vedúcou celoštátneho zväzu Katolíckych pracujúcich žien a dievčat. Založenie tohto spolku bolo dielom inej sociálnej sestry Sarolty Korányi. Pomáha členom spolku v ich telesnom a duchovnom napredovaní, aby mohli vykonávať apoštolát viery. Ako skutočný vedúci preberá všetko to, čo je dobré, to ponecháva a snaží sa dať do svojej práci všetku svoju vedomosť – tri

roky tu pracuje neúnavne, otvára tri nové domovy a začína so stavbou prvej maďarskej Vysokej školy pre pracujúce ženy.

3.2 Iniciatívy, ktoré treba posilňovať

Medzi iniciatívy, ktoré treba posilňovať a pre ktoré je potrebné žiť môžeme v živote sestry Sára bola túžba po poctivej, svedomitej práci, po zachovaní si identity, ktorá sa premietne v každodennom živote, po túžbe žiť všedný deň po príklade svätého Tesára.

V jubilejnom čísle novín *Dolgozó Nő* (Pracujúca žena) z roku 1943 píše: „stojac na základe spravodlivosti, pokojnými prostriedkami, s porozumením, hľadajúc ocenenie konáme v tom vedomí, že spoločná súdržnosť medzi tolerantným zamestnávateľom a usilovným, znamenitým robotníkom môže vytvoriť spravodlivejší sociálny život.” (Mona, 2006, s. 67) Jej jedinou iniciatívou, jediným cieľom, ktorý je potrebný posilňovať je pracovať ako hlboko veriaci človek, samozrejme verný svojim koreňom – uskutočňovať sa o sociálne kvalifikovanú pracujúcu spoločnosť, v ktorej žena a dievča pripravená na svoje poslanie a pracujúca za mzdu nie je súperkou, ale ocenenou spolupracovníčkou muža.

Želaním Sára bolo, aby bola budúcnosť budovaná s láskou, spravodlivosťou a usilovnou prácou. Svoje myšlienky sociálneho cítenia vkladá aj do svojich článkov, ktoré publikuje už v spomenutom titule, kde vyjadruje odhodlanú myšlienku stavať budúcnosť na poctivej a dobre odvedenej práci aj vtedy, ak za ňu nie je dostatočne zaplatené. Verí, že sama spravodlivosť na základe pápežských sociálnych učení bojuje za práva pracujúcich... (Mona, 2006)

3.3 Prostriedky, ktoré treba využívať

Medzi duchovné prostriedky, ktoré aktívne využívala Sára bolo pristupovanie ku sviatostiam a adorácia v kaplnke. Osobné stretnutie so sviatostným Ježišom znamenalo pre ňu posilu. Sama dáva toto

vyznanie: „Zo sviatosti Oltárnej pochádza všetka sila, povzbudenie v každom zápase. Sviatosť posilňuje, povzbudzuje, ochraňuje, vychováva, ukazuje cestu, dovoľuje mi nazrieť do seba...” a na inom mieste hovorí: „sviatostný Ježiš ma ochráni od zlého, moje hriechy chápe iba On a odpúšťa ich, premieňa vo mne moje slabosti v silu, všetky moje negatívna mení v pozitíva...” (Schéda, 2006, s. 225)

Taktiež sa obracia na svoju spolusestru a prosí ju o pomoc v návale práce a prosí ju o modlitbu. Podľa Sáriných slov, ktoré čítame v jej denníku cítiť, že je unavená, z každej strany cíti nával pokušení, je netrpezlivá a v takýchto prípadoch nemá síl na to, aby sa venovala duchovným veciam – ale ako sama vyznáva od Ježiš je pre ňu najväčším prameňom duchovnej sily a od neho sa učí skutočnej láske.

Koľkokrát ide do kaplnky na adoráciu prízvukuje, že prichádza ku svojmu Snúbencovi. Podľa nej je Božie Telo Kristov víťazný pochod tu na zemi, Eucharistia je putom lásky. Tento prameň lásky využívajú v rehoľnom spoločenstve sociálnych sestier aj v časoch prípravy na Eucharistický Kongres, konaný v roku 1938 v Budapešti. Spoločnosť sociálnych sestier sa aktívne pripravuje na kongres, ich motto sa zhoduje s mottom kongresu: *Eucharistia vinculum caritatis*. Sviatosť Oltárna je putom lásky, prostriedkom, ktorý je potrebné využívať, pretože je zálohou skutočnej bratskej lásky medzi ľuďmi. Sára sa tiež osobne zúčastní na procesii a opisuje ju ako mnohonárodný pochod kňazov a laikov spojených putom lásky a jednoty.

Záver:

Snažili sme sa poukázať na duchovnú mladosť, ktorá je základom rastu v poznaní dobra a zla, v spoznávaní Stvoriteľa, v jeho úmysle pozvať človeka a celé stvorenie k účasti na poznaní vzťahu Trojice – nesmiernej lásky a súladu, dokonalosti a blaženosti. Človek – a to hlavne mladý človek chce byť šťastný, chce poznávať, milovať,

chce sa naučiť byť v spojení s Najvyšším. Túži okúsiť jeho prítomnosť v stvorenom svete. Mladí, Ježiš, Cirkev patria spolu. Povoláním každého kresťana je naplniť Kristovu výzvu: vy ste svetlom sveta, vy ste soľou zeme.

A to je aj odpoveď na to, prečo si viac vážiť hlas mladej generácie: svet potrebuje omladnúť, pretože je až príliš zahľtený dospeláckymi starosťami; potrebuje počúvať jednoduché riešenia mladých, pretože je až príliš zahľbený do temnoty zmätku; potrebuje svätosť mladých, pretože sa odvrátil od Boha, ktorý dáva význam nášmu životu. (Katolícke noviny, 2018)

V živote blahoslavenej Sára Salkaházi nachádzame nadchnutie sa pre tento svet, so všetkým tým, čo nám dáva, ale vidíme aj jej odhodlanie naplniť svojím životom mozaiku poslania každého z nás tu na zemi: byť osožným pre svet, odovzdať niečo zo seba pre blížneho, aj za cenu života. Ona túto výzvu naplnila úplne: pracovala pre blížnych a v čase predvojnového napätia aj obetuje to, čo má každý človek najcennejšie – svoj život. Jej príklad nás núti k zamysleniu a aj k činom uskutočniť pre spoločnosť a pre Cirkev to, čo sme im dlžní dať: nosíme Stvoriteľov odkaz – jeho lásku, dobro, spravodlivosť a obetavosť v službe evanjelizácie pre blížneho. Evanjelizácia súvisí s evanjeliom Pána Ježiša Krista. Ono je trvalou pripomienkou jeho života a učenia, ktoré vo svojej dobe hlásal, lebo On je Boh a jeho slovo má trvalú platnosť. Teda viera v Neho je pre nás všetkých – pre každú generáciu: deti, mládež, dospelých a starých. Viera nám stále dáva silu, aby sme z nej mali radosť a potom nadšene ju odovzdávali – čo je naša misia, poslanie, úloha. (Zemko, 2018, s. 200) Mladí sú budúcnosťou Cirkvi, pretože ona potrebuje oduševnených ohlasovateľov radostnej zvesti, potrebuje mladých svätých aj v dnešnej dobe, aby boli oni semenom budúceho veku Cirkvi. Sára Salkaházi je jednou z množstva svätých, ktorí budovali cirkevné spoločenstvo tu na zemi, dúfajúc, že ich život nebol iba prázdnu dobou pobudnutou tu na zemi, ale hodnotným príspevkom a povzbudením pre blížnych.

Svätý Otec Benedikt XVI. podpísal dňa 28.apríla 2006 dekrét o blahorečení Božej služobnice sestry Sáry Salkaházi. Za blahoslavenú bola vyhlásená 17. septembra 2006 počas slávnostnej sv. omše na námestí pred bazilikou sv. Štefana v Budapešti. Obrad blahorečenia vykonal J. Em. Péter kardinál Erdö, prímas katolíckej Cirkvi v Maďarsku.

LITERATÚRA A POUŽITÉ INFORMAČNÉ ZDROJE

BENEDIKT, XVI. 2006. *Deus caritas est*. Trnava : Spolok sv. Vojtecha - Vojtech, spol. s r.o., 62 s. ISBN 80-7162-594-9.

BENEDIKT, XVI. 2011. *Verbum Domini*. Posynodálna apoštolská exhortácia pápeža Benedikta XVI. o Božom slove v živote a poslaní Cirkvi. Trnava : Spolok sv. Vojtecha - Vojtech, spol. s r.o., 2011. ISBN 978-80-71628-68-2.

BENEDIKT, XVI. 2011. *YOUCAT. Katechizmus Katolíckej Cirkvi pre mladých*. Bratislava : Karmelitánske nakladateľstvo, 2011. 301 s. ISBN 978-80-89231-93-5.

Dokumenty druhého Vatikánskeho koncilu. 1972. Gaudium et spes, pastorálna konštitúcia o Cirkvi v dnešnom svete. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 1972, SÚKK 45/1-OR-1972.

FILO, J. 2007. *Podiel cirkvi na sociálnej zodpovednosti štátu*. [online]. Valné zhromaždenie Ekumenickej rady cirkví na Slovensku, Nitra 28. marca 2007. [citované 2016-04-19]. Dostupné na internete: <https://uniba.sk/fileadmin/ebf/testimonia_theologica/2007/Podiel_cirkvi_na_socialnej_zodpovednosti_statu_mar_07.pdf>.

FRANTIŠEK. 2015. *Misericordiae vultus*. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 2015. 32 s. ISBN 978-80-8161-171-1.

JÁN PAVOL, II. 1985. *Parati semper*. [online] Apoštolský list mladíkom a dievčatám celého sveta pri príležitosti Medzinárodného roku mládeže Rím, 1985 [citované 2016-03-19]. Dostupné na internete: <<https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/parati-semper>>.

Katolícke noviny, č. 16/2018. Zo dna 18. apríla 2018, Trnava : Spolok sv. Vojtecha - Vojtech, spol. s r.o., ISSN 1336-2399.

Katolícke noviny, č. 23/2018. Zo dna 6. júna 2018, Trnava : Spolok sv. Vojtecha - Vojtech, spol. s r.o., ISSN 1336-2399.

KONFERENCIA BISKUPOV SLOVENSKA, 1996. *Kódex kánonického práva*. 1. vydanie. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 1996. 937 s. ISBN 80-7162-061-0.

KŘÍŽ, J. 2013. Jedinečnosť cirkvi. In [Logos, január 2013](#) [citované 2016-03-22]. Dostupné na internete: <<https://www.milost.sk/logos/clanok/jedinecnost-cirkvi>>. ISSN 1336-7331.

MONA, I. 2006. Salkaházi Sára élete. In HIDVÉGI, M. *Boldog Salkaházi Sára*. Budapest : Szent István Társulat, 2006. ISBN 963-361-819-3, s. 31-108.

PAVOL, VI. 1965. *Gravissimum educationis*. [online]. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 1993. [citované 2016-01-12]. Dostupné na internete: <<https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/druhy-vatikansky-koncil/c/gravissimum-educationis>>.

PEKARČÍK, Ľ. 2013. *Pastorálny rozmer sociálnej práce*. Ružomberok : Verbum vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2013. 95 s. ISBN 978-80-561-0097-4.

PUSKELY, M. 2006. *Salkaházi Sára*. Budapest : Új Ember Kiadó, 2006. 79 s. ISBN 963-9674-08-7.

SCHÉDA, M. 2006. Duc in altum... Sára testvér kapcsolata az Oltáriszentséggel. In HIDVÉGI, M. *Boldog Salkaházi Sára*. Budapest : Szent István Társulat, 2006. ISBN 963-361-819-3, s. 223-230.

STANČEK, Ľ. 2003. *Pastoračné dokumenty Jána Pavla II*. Spišská Kapitula – Spišské Podhradie : 2003. Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka Spišská Kapitula. 266 s. ISBN 80-968909-4-8.

SVÄTÉ PÍSMO. Starého i Nového zákona. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 2007. 1612 s. ISBN 978-80-7162-683-1.

TKÁČ, A. 2006. *Dekrét o pastoračnej službe mladým*. [online]. Košice : Košická arcidiecéza 2006. [citované 2016-04-02]. Dostupné

na internete: <<http://www.ke-arcidieceza.sk/wp-content/uploads/2011/03/Dekr%C3%A9t-o-pastora%C4%8Dnej-slu%C5%BEbe-mlad%C3%BDm.pdf>>.

TKÁČ, V. 2011. Úvaha o ľudských právach – rovnosť, spravodlivosť a solidarita v sociálnej práci. In *Politiky a paradigmata sociálnej práce: Co jsme zdědili a co s tím udeláme?* Sborník z konference, Univerzita Tomáše Bati, Zlín, 2011. ISBN 978-80-7318-994-5. s. 17-21.

ZEMKO, P. 2017. *Formálna homiletika a homílie na rok C*. Vydavateľstvo Ivona Matúšová, Trnava 2017. ISBN 978-80-89413-67-6.

ZEMKO, P. 2018. *Homílie a homiletika*. [CD-ROM]. Vydavateľstvo Ivona Matúšová, Trnava 2018. ISBN 978-80-89979-02-8.

Kontaktné údaje:

PhDr. PaedDr. Mgr. László Parák, MBA

doktorand VŠ

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava

Palackého č. 1

P. O. Box 104

810 00 Bratislava

parak@katolikus.sk

TITUS ZEMAN, NOVÝ SLOVENSKÝ BLAHOSLAVENÝ, ORODUJ ZA NÁS

Martin Klement

Blahoslavený Titus Zeman, je veľkým darom pre Cirkev našich čias, Slovensko a celú saleziánsku rodinu. Bol tvorcom jednoty, búral bariéry, urovnával konflikty, pričom vždy hľadel na úplne dobro človeka. Postavil sa tvrdému komunistickému režimu. Viacerým mladým chlapcom pomáhal s útekmi do Talianska, aby tam mohli doštudovať teológiu. Napokon ho obvinili zo špionáže a vlastizrady. Vo väzení prežil trpkých 13 rokov, no mučenie sa jeho prepustením neskončilo. „*Aj keby som stratil môj život, nebolo by to márne, ak by sa aspoň jeden z tých, ktorým som pomohol, stal kňazom namiesto mňa.*“²⁴

Titus Zeman sa narodil 4. januára 1915. Bol najstarší z desiatich detí Jána Zemana a Agneše rodenej Grebečiovej. Vyrastal v rodine, ktorá od útleho detstva vychovávala deti k viere, už ako malý desaťročný chlapec sa rozhodol vydať na cestu rehoľného kňaza.²⁵

Nikom sa nepodarilo odradiť ho od tejto myšlienky. Dokonca ani donovi Bokorovi, ktorý ho pred prijatím do ústavu saleziánov v Šaštíne skúšal. Na požiadanie rodičov, pretože boli chudobní, ho odrádzal, že je ešte malý a v kláštore saleziánov bude bez mamičky a nebude môcť plakať, keď mu bude za ňou smutno. Od malého Titusa dostal odpoveď: „*Prečo hovoríte, že tu nebudem mať mamičku? Áno, svoju pozemskú mamu tu nebudem mať, ale bude tu so mnou Panna Mária Pomocnica, ktorej som sľúbil, že keď vyzdraviem, prídem za ňou. Tá ma bude opatrovať a ochraňovať. Ja sa nerozplačem, lebo tu budem mať svoju nebeskú mamičku.*“²⁶ Vtedy don Bokor kapituloval a

²⁴ Don Titus Zeman, porov. Summarium Documentorum, Doc. 28.

²⁵ BLAHOREČENIE DONA TITUSA ZEMANA: PONTIFIKÁLNA SV. OMŠA - 30.09.2017. Dostupné online: <https://www.tvlux.sk/archiv/listing/&sort=new&type=relacia&id=254&iPage=1>

²⁶ ZEMAN, Titus. *Životopisný prehľad*. Dostupné online: <https://tituszeman.sk/titus-zeman/zivotopisny-prehľad/>

povedal: „*S tým chlapcom sa nedá rozprávať. Nedá sa odhovoriť, ten chlapec je povoláný! Je to Božia vôľa, proti ktorej nemá zmysel bojovať!*“²⁷ Titusovi teda už nič nestálo v ceste ísť za vytúženým povolaním rehoľného kňaza. Gymnaziálne štúdium absolvoval postupne v ústavoch saleziánov v Šaštíne, v Hronskom Beňadiku a vo Frištáku u Holešova, pričom polročné a koncoročné skúšky robil na Rímskokatolíckom reálnom gymnáziu v Kláštore pod Znievom, kde aj maturoval. Ako saleziánsky asistent pôsobil v Hronskom Svätom Beňadiku a v Moravskej Ostrave. Teológiu začal študovať v roku 1937 v Ríme na Gregoriánskej univerzite. V štúdiu pokračoval v Chieri pri Turíne v Inštitúte teológie. Počas školského roku a prázdnin pomáhal ako asistent v oratóriu. Titusova túžba byť kňazom sa naplnila v Turíne 23. júna 1940, keď z rúk kardinála Maurilia Fossatiho pokorne prijal dar kňazstva. Primície mal v rodných Vajnorochoch 4. augusta 1940.

Keď sa po skončení štúdia vrátil na Slovensko, aby šíril Božie slovo a venoval sa mládeži, ako si to v mladosti zaumienil, začal pôsobiť v saleziánskom oratóriu v Bratislave na Miletičovej ulici.

Od 1. júla 1941 bol ustanovený za kaplána vo farnosti Bratislava – Tehelné pole. Inšpektor saleziánov don Jozef Bokor ho presvedčil, aby išiel študovať na Prírodovedeckú fakultu chémie a prírodopis, aby mohol tieto predmety učiť na biskupskom gymnázium v Trnave. V roku 1943 uvoľnili dona Titusa z duchovnej správy. Preložili ho do Trnavy, aby tam učil na spomenutom gymnáziu.

Na Titusa Zemana veľmi doľahli udalosti barbarskej noci z 13. na 14. apríla 1950. Keď štátna moc obsadila kláštory a presunula rehoľníkov do sústredovacích táborov, vďaka Božej prozreteľnosti bol na fare v Šenkviaciach. Trápilo ho pomyslenie, čo je so spolubratmi a rozmýšľal, ako by im pomohol. Začal sa zaoberať myšlienkou ilegálne odviesť mladých spolubratov a bohoslovcov do Turína, aby mohli dokončiť začaté štúdium. Navštívil dona Františka Revesa na fare v Brodskom a povedal mu, čo zamýšľal. Spolu sa išli pozrieť až k

²⁷ ZEMAN, Titus. *Životopisný prehľad*. Dostupné online: <https://tituszeman.sk/titus-zeman/zivotopisny-prehľad/>

rieke Morave na miesta, kde začínalo hraničné pásmo a kde by mohli byť brody. Keďže nemali nijaké skúsenosti z ilegálnych prechodov hraníc, dohodli sa, že budú hľadať prevádzáčov.²⁸

Don Titus sa vrátil do Šenkvič so zámerom, čo najskôr sa stretnúť so spolubratmi. V lete 2. júla 1950 navštívil dona Titusa v Šenkvičiach don Ernest Macák a navrhol mu, aby odvádzal nedoštudovaných bohoslovcov a mladých spolubratov do zahraničia. Keď mu povedal, že ho napojí na jedného prevádzáča, don Titus hneď súhlasil. Nezaváhal ani sekundu a prijal návrh, veď sám sa usiloval nájsť prevádzáča. Spolu odcestovali do Borského Svätého Mikuláša, kde dohodli stretnutie dona Titusa s prevádzáčom Jozefom Mackom, ktorý bol jedným z najskúsenejších prevádzáčov. Don Titus sa stal organizátorom veľmi riskantnej a nebezpečnej činnosti. Od toho okamihu začal pripravovať prechod cez hranice.²⁹

Ani zlé skúsenosti a hroziace nebezpečenstvo počas prvých dvoch ilegálnych ciest do Turína neodradili dona Titusa od prípravy ďalšej cesty. Veril, že tí, čo budú môcť študovať v Turíne, sa raz vrátia na Slovensko ako kňazi, alebo pôjdu ako misionári šíriť Božie slovo do sveta. Z Talianska sa don Titus vrátil do saleziánskeho ústavu v Linzi a zistil, že Jozefa Maceka a Františka Totku zaistila rakúska polícia. Dona Titusa neopúšťala myšlienka previesť ďalšiu skupinu do Talianska. Kým čakal, kedy ich rakúska polícia prepustí, v sobotu a v nedeľu pravidelne kázal prostredníctvom rozhlasovej stanice Biele légie. Keď ani v marci 1951 nebol Jozef Macek ešte na slobode, dohodli sa s Františkom Totkom, že ďalšiu výpravu zorganizujú sami.

V snahe pomôcť svojim spolubratom si neuvedomoval riziko, do ktorého sa púšťal, lebo František Totka nebol taký skúsенý prevádzáč ako Jozef Macek, navyše bol neplavec. František Totka pricestoval 22.

²⁸ TOMKO, Jozef. *Don Titus Zeman je vzor vhodný pre každého kresťana*. Dostupné online: http://sk.radiovaticana.va/news/2017/09/28/kardin%C3%A1l_jozef_tomko_don_titus_zeman_je_vzor_kres%C5%A5ana/1339522

²⁹ BLAHOREČENIE DONA TITUSA ZEMANA: PONTIFIKÁLNA SV. OMŠA - 30.09.2017. Dostupné online: <https://www.tvlux.sk/archiv/listing/&sort=new&type=relacia&id=254&iPage=1>

marca za donom Titusom do Linza, spolu cestovali do Viedne a odtiaľ do Sierndorfu. Nepozorovane prešli cez celú sovietsku zónu, až prišli k rieke Morave. Rieka bola rozvodnená. Napriek tomu nafúkali čln a preplávali ju. Bol 23. marec 1.00 hod., keď sa dostali na slovenské územie. Za hranicami ich prekvapila hliadka, ale podarilo sa im ujsť. Mohli tak pripraviť ďalšiu skupinu na odchod z republiky.³⁰

Dňa 7. apríla 1951 sa v Šaštíne zišli don Andrej Dermek, don Leonard Tikl, don Pavol Pobiecky, don Jozef Paulík, dp. Justín Beňuška, ThDr. Štefan Košťál, koadjútorm Jozef Baťo, bohoslovci Jozef Bazala, Anton Kyselý, Augustín Lovíšek, mladí spolubratia Ján Brichta, Anton Srholec, Anton Semeš, Anton Hlinka, Alojz Pestún a Klement Poláček. Nadránom 8. apríla sa vydali na cestu cez les smerom k Lakšarskej Novej Vsi, kde sa stretli s kňazom Antonom Botekom, prof. Františekom Minarovýchom, Dr. Emilom Šafárom a Dr. Viliamom Mitošinkom.

V noci bola búrka a terén, ktorým išli, bol rozbahnený. Don Titus poučil účastníkov výpravy, ako sa majú správať v lese a neskôr pri rieke Morave. Cesta bola dlhá a veľmi únavná. Starší kňazi nevládali sťaženým terénom postupovať potrebným tempom a zaostali. K rieke Morave prišli 9. apríla s viac ako trojhodinovým meškaním a zistili, že je stále rozvodnená. Navyše v skupine chýbali štyria alebo piati utekajúci. V celej skupine vznikol chaos napriek ubezpečeniam dona Titusa, že uvažovaný spôsob prechodu cez rieku je bezpečný. Niektorí kňazi, najmä neplavci, to fyzicky a psychicky nezvládli. Báli sa. Bolo už nadránom a nebola záruka, že sa všetci preplavia na druhú stranu za tmy. Don Titus nástojil: „*Za každú cenu sa treba pokúsiť prejsť, aj keď to niekto z nás odnesie prechladnutím alebo zápalom pľúc.*“³¹

Napriek ubezpečeniam dona Titusa sa báli pokračovať v ceste cez rozvodnenú rieku. Nakoniec sa rozhodli, že sa vrátia. Skupina sa

³⁰ ČECHOVÁ, Františka. *Sanguis martyrum – proces Titus Zeman a spol.* Dostupné online: <https://www.katolickenoviny.sk/9-2012-sanguis-martyrum-proces-titus-zeman-a-spol/>

³¹ ZEMAN, Titus. *Životopisný prehľad.* Dostupné online: <https://tituszeman.sk/titus-zeman/zivotopisny-prehľad/>

postupne rozpadla. Po rozchode ich spozorovali pohraničníci a postupne za pomoci armády a polície chytili šestnástich z dvadsiatich dvoch členov skupiny. Už 9. apríla sa rozšírilo, že prechod sa nepodaril. Všetkým bolo jasné, že je zle. Smutná správa sa dostala aj do Turína a Ríma. V mysliach spolubratov nastalo zdesenie.

Don Titus o období vypočúvania, mučenia a väznenia povedal Augustínovi Krivosudskému: *„Keď ma chytili, nastala pre mňa Krížová cesta. Najťažšie chvíle po fyzickej a psychickej stránke som prežíval vo vyšetrovacej väzbe. Trvala v podstate dva roky. Pod oknom cely som mal popravisko. Denne ta privádzali ľudí. Počúval som strašné až neľudské výkriky a náreky – ešte aj tam ich mučili. Žil som v neustálom strachu, že v ktoromkoľvek okamihu sa otvoria dvere na mojej cele a vyvedú ma na popravisko. Pozri na mňa, aj z toho som takto ošedivel. Keď sa mám v mysli vrátiť k nepredstaviteľnému mučeniu pri vyšetrovaní, poviem ti úprimne, že sa ma zmocňuje strašná hrôza. Používali neľudské metódy bitia a trýznenia najvyššieho stupňa. Opakovane napríklad pri vypočúvaní prinášali vedro plné výkalov zo žumpy, ponorili mi doň hlavu a držali, kým som sa začal dusiť.³² Obrovské kopance do celého tela, silné údery s nejakým predmetom, zauchá. Po jednom takomto údere som ohluchol.“³³*

Súdne pojednávanie proti Titusovi Zemanovi a spoločníkom sa začalo 20. februára 1952 o deviatej prednesením obžaloby. Obžaloba sa opierala o vymyslené udalosti vo vynútených priznaniach obžalovaných z vyšetrovacej väzby, pričom prokurátor sústavne útočil na Vatikán, Cirkev a veriacich. Don Titus bol v obžalobe opísaný ako zarytý nepriateľ štátu, špión v službách Vatikánskej spravodajskej služby a CIC, ako vlastizradca, ktorý ilegálne odvádzal z republiky ďalších nepriateľov štátu. Prokurátor žiadal pre dona Titusa absolútny trest – trest smrti. Don Titus sa obhajoval: *„Vo svojom svedomí sa*

³² PRUŠOVÁ, Veronika. *Pomáhal mladým, komunisti ho mučili. Titus Zeman bude novým svätcom*. Dostupné online: <https://dennikn.sk/692819/budeme-mat-noveho-svatca-prveho-saleziana/>

³³ ZEMAN, Titus. *Životopisný prehľad*. Dostupné online: <https://tituszeman.sk/titus-zeman/zivotopisny-prehľad/>

necítim vinný. Všetko, čo sa mi kladie za vinu, robil som z lásky k Cirkvi a osobitne z lásky k Saleziánskej spoločnosti, ktorej ďakujem za všetko, čím som. Cítil som povinnosť prevádzať „na západ“ kňazov, ktorým tu bolo znemožnené kňazské pôsobenie. Za zvláštne poslanie som pokladal pomáhať saleziánskym bohoslovcom a mladým spolubratom odísť študovať do Turína a dokončiť bohoslovecké štúdiá, keď tu po zatvorení rehoľných domov sa nemohli stať kňazmi, čo bolo ich vrúcnu túžbou. Svedomie mi nič nevyčíta. Som spokojný.“³⁴

Ráno 22. februára predseda súdneho senátu Pavol Korbuly prečítať rozsudok: „*V mene republiky sa odsudzujú: Titus Zeman. ... Súd z príčin jemu známych odhliada od absolútneho trestu a odsudzuje sa na 25 rokov trestu odňatia slobody...*“³⁵ Úhrnný trest pre odsúdených aj s kňazom ThDr. Košťalom bol 308 rokov väzenia.

Vynesenie rozsudku nad donom Titusom a jeho spoločníkmi bolo podnetom pre rehoľnú sestru Zdenku (Cecíliu Schelingovú) a skupinu ľudí zo Štátnej nemocnice v Bratislave, aby sa pokúsili oslobodiť odsúdených z väznice Krajského súdu, ale 29. februára všetkých zaistili.

V posudku vypracovanom 21. marca 1956 v Jáchymove na dona Titusa sa píše: „*Jeho postoj k práci bol veľmi dobrý a z tejto stránky bolo na neho spoľahnutie. Pracoval v kolektíve, ktorý sa radil na tunajšom NPT medzi najlepšie. Jeho pracovné výkony boli vždy vysoko nad 100 %! Jeho postoj k dnešnému ľudovodemokratickému zriadeniu je však úplne záporný a nijako to netají. Uložený trest pokladá za nespravodlivý a neúmerne vysoký. Dennú tlač odoberá a číta, no nečerpá z nej na svoju prevýchovu...*“³⁶

Po uplynutí polovice trestu požiadal don Titus o podmienené prepustenie na slobodu. Dňa 9. marca 1964 mu dali podpísať prehlásenie o mlčanlivosti a na druhý deň ráno prebehlo na Okresnom

³⁴ ZEMAN, Titus. *Životopisný prehľad*. Dostupné online: <https://tituszeman.sk/titus-zeman/zivotopisny-prehľad/>

³⁵ ZEMAN, Titus. *Životopisný prehľad*. Dostupné online: <https://tituszeman.sk/titus-zeman/zivotopisny-prehľad/>

³⁶ Posudok Na Titusa Zemana. 21. marca 1956. Jáchymov.

súde v Jičine súdne pojednávanie, na ktorom prijali uznesenie, že Titus Zeman je podmiennečne prepustený z väzenia, ale celkovú dĺžku trestu mu neskrátili. Takmer po trinástich rokoch väzenia 10. marca 1964 doobeda, presne 11.25 hod. dona Titusa s podlomeným zdravým podmiennečne prepustili na skúšobnú dobu 7 rokov.

V roku 1967 sa začala politická situácia v Československej republike uvoľňovať. Don Titus dostal povolenie slúžiť svätú omšu pri bočnom oltári v kostole vo Vajnorochoch v civilných šatách bez prítomnosti veriacich. Denne po návrate z práce a v nedeľu pred desiatou išiel do kostola a sám v tichosti slúžil svätú omšu pri oltári Najsvätejšieho Srdca Ježišovho. Po niekoľkých mesiacoch dostal súhlas spovedať. Veľakrát od nedočkavosti ani neraňajkoval a utekal do spovednice, aby nikto nemusel na neho čakať. Hovorieval: *Ja musím čakať na hriešnika a nie hriešnik na mňa*. Neopísateľnú radosť mal, keď začiatkom roku 1968 dostal súhlas slúžiť svätú omšu verejne a vykonávať kňazskú službu. Pritom sa postupne uzdravoval. Zabúdal na trýznenie, ktorému bol bezdôvodne vystavený vo väzení. Získaval sebadôveru a aj zmeny v politickej situácii mu dodávali odvalu. Nadalej však musel pracovať ako skladník.

Navečer 7. januára 1969 pocítil don Titus srdcovú nevoľnosť, na druhý deň večer 8. januára jeho dotýklo. Pochovali ho 11. januára 1969 v rodných Vajnorochoch.³⁷

Záver

Blahoslavený Titus Zeman dnes kladie otázky každému z nás a vyzýva nás odpovedať. Čomu chceme venovať svoj život? Až do akej miery sme odhodlaní ponúkať svedectvo života o pravde, добрôte a kráse Krista a jeho evanjelia?

³⁷ BLAHOREČENIE DONA TITUSA ZEMANA: PONTIFIKÁLNA SV. OMŠA - 30.09.2017. Dostupné online: <https://www.tvlux.sk/archiv/listing/&sort=new&type=relacia&id=254&iPage=1>

Literatúra a použité informačné zdroje

BLAHOREČENIE DONA TITUSA ZEMANA: PONTIFIKÁLNA SV. OMŠA - 30.09.2017. Dostupné online: <https://www.tvlux.sk/archiv/listing/&sort=new&type=relacia&id=254&iPage=1>

ČECHOVÁ, Františka. *Sanguis martyrurum – proces Titus Zeman a spol.* Dostupné online: <https://www.katolickenoviny.sk/9-2012-sanguis-martyrum-proces-titus-zeman-a-spol/>

Don Titus Zeman, porov. Summarium Documentorum, Doc. 28.

Posudok Na Titusa Zemana. 21. marca 1956. Jáchymov.

PRUŠOVÁ, Veronika. *Pomáhal mladým, komunisti ho mučili. Titus TOMKO, Jozef. Don Titus Zeman je vzor vhodný pre každého kresťana.* Dostupné online:

http://sk.radiovaticana.va/news/2017/09/28/kardin%C3%A1l_jozef_tomko_don_titus_zeman_je_vzor_kres%C5%A5ana/1339522

Zeman bude novým svätcom. Dostupné online: <https://dennikn.sk/692819/budeme-mat-noveho-svatca-prveho-saleziana/>

ZEMAN, Titus. *Životopisný prehľad.* Dostupné online: <https://tituszeman.sk/titus-zeman/zivotopisny-prehľad/>

ZEMAN, Titus. *Životopisný prehľad.* Dostupné online: <https://tituszeman.sk/titus-zeman/zivotopisny-prehľad/>

Kontaktné údaje

PhDr. PaedDr. Mgr. Martin Klement, Ph.D.h.c., MBA, LL.M.
VŠZaSP sv. Alžbety Bratislava – doktorand
Palackého 1, P.O.Box 104
810 00 Bratislava
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
martin.klement@gmail.com

Vnútna pevnosť ako svedectvo tvorené trpezlivosťou a vytrvalosťou

Zborník z domácej vedeckej konferencie
Trnava, 18.júna 2018

Zostavovateľ: Pavol Zemko
1. vydanie

Text neprešiel jazykovou úpravou.

Pre Haulikov inštitút
Vydalo vydavateľstvo Ivona Matúšová,
Trnava
© 2018

Elektronická publikácia

ISBN 978-80-89979-07-3